

Meslek Liseleri, Erken Terk ve Açık Liseye Geçiş Süreci

Biz Kimiz?

Çelikel Eğitim Vakfı

Anel Grup'un 2007 yılında kurduğu Çelikel Eğitim Vakfı; yaratıcı, sorumlu, özgür düşünen, yeniliklere açık gençler yetiştirmek için, eğitim kurumları, ebeveynler ve sivil toplum kuruluşları arasında iş birliği geliştirmeyi hedeflemektedir. Yaşadığımız çağda gençlerin yüz yüze oldukları sorunları ve fırsatları onlarla birlikte tespit ederek çözümler üreten Vakıf, kişisel, sosyal ve mesleki gelişim olanakları yaratmaktadır. Her yıl ihtiyaç sahibi başarılı öğrencilere burs desteği sağlayan Vakıf, uyguladığı burs programı sayesinde ülkemizde eğitim seviyesini artırmayı, daha fazla öğrenciye daha iyi koşullar sağlamayı ve gençlerin yaşam kalitesinin artmasına katkıda bulunmayı hedeflemektedir.

Sever İmpeks Araştırma ve Danışmanlık

Sever İmpeks 1980 yılında Dr. Leyla Sever tarafından kurulmuş bağımsız bir kalitatif araştırma şirkettir. Tüketici araştırmaları konusunda uzmanlaşmış olup, ağırlıklı olarak uluslararası firmalarla çalışmaktadır. Sosyal psikoloji, sosyoloji ve ekonomi gibi alanlarda eğitim almış ve projektif teknikler kullanmak konusunda donanımlı bir ekip ile hizmet sunmaktadır.

Bu rapor, Çelikel Eğitim Vakfı'nın 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Hollanda Konsolosluğu'nun Matra Fonu çerçevesindeki finansal katkılarıyla gerçekleştirdiği «Benim Meslek Lisem Gençlik Dostu» Projesi kapsamında hazırlanmıştır.

İçerik

- Çıkış Noktamız
- Amaç
- Meslek Lisesine Başlamak
- Örgün Eğitimden Kopuş: Açık Liseye Geçiş
- Mesleki Açık Lisede Okumak

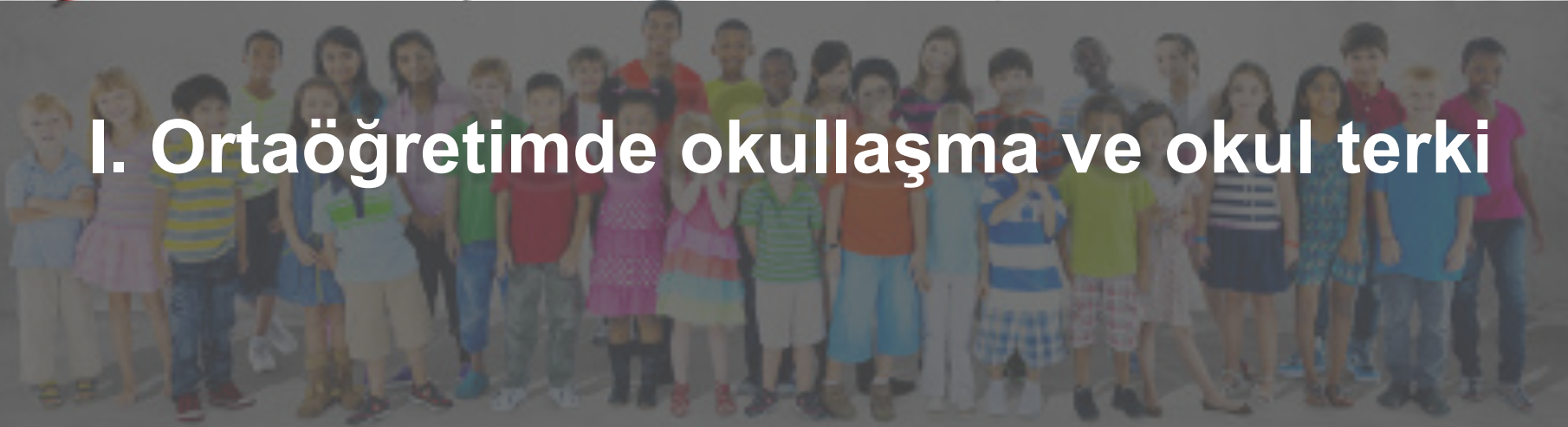

Çıkış Noktamız...

I. Ortaöğretimde okullaşma ve okul terki

Onlar için okul çoktan kapandı

Öğrenciler yaz tatiline başladı ancak bazıları için okulun kapanmasının bir anlamı yok; tıpkı 17 yaşındaki Eren Can gibi. O, liseyi bırakıp çalışmaya başladı. İlköğretimden liseye geçişte her 10 öğrenciden üçü okula gitmiyor.

17 Haz 2014 Güncelleme 08:25 TSi | Konular Türkiye

aljazeera.com
17.06.2014
Umay Aktaş
Salman

• Liselere giriş için yeni getirilen sistemde, tercihlerine yerleşemeyen öğrenciler, istese de istemese de evine en yakın okula kaydolacak. Bu okul imam hatip lisesi de olabilir, meslek lisesi de

‘Ya Anadolu lisesine giremezsem’

FIGEN ATALAY

Cumhuriyet
03.06.2014
Figen Atalay

Çocuklar stres içinde

Her yıl de sınavlara çalışırken, sınavda, sınav yapıldıktan sonra sınavın sonuçları konusunda, Gelişmiş ülkelerde çocukların imam hatip liselerine yerleştirilmesinde” diye konuştu. AKP döneminde imam hatip liseleri sayısı yaklaşık 70 bin oldu, şimdi ise bu sayının 100 bine ulaştığı vurgulanan Demirel, şunları söyledi: “Demek ki bu da yepyeni bir adım. Okullar imam hatip olmasın istemiyor. Diğer okullar da zaten seçmeli ders uygulamayla, müfredatla, Milli Eğitim’le yapıyla bütünleşti. Okulların, meslek okulları değil. Yani sınavla, kendi talebalarına mesaj veren politikalarla okulların, liselerin, üniversitelerin...

Hürriyet.com
08.05.2014
Nuran Çakmakçı

Liseye 25+1 modeli

Nuran ÇAKMAKÇI

Radikal
19.08.2013
Umay Aktaş
Salman

Radikal.com.tr > Türkiye > Özendirme var, özen yok: Meslek liseleri

Özendirmek var, özen yok: Meslek liseleri

19/08/2013 02:00 A+ A-

MEB'in teşvikiyle meslek lisesi sayısı katlandı. Eğitim tartışmalı. Öğrencilerin yüzde 38'i

EĞİTİM SEN'İN MESLEK LİSELERİ RAPORU

Meslek Lisesi Mezunlarının Yüzde 71,3'ü Eğitimini Bırakıyor

Eğitim Sen'in hazırladığı raporda meslek liselerinin şimdiki halleriyle çocuk emeğinin daha çok sömürülmesinin yolunu açtığı vurgulanıyor. Meslek lisesi mezunlarının yarısına yakını da aldıkları eğitimin iş hayatında yeterli olmadığını düşünüyor.

Bianet.org
19.08.2013

İstanbul - BİA Haber Merkezi

Açık liseye öğrenci akını

Açık liseye giden öğrenci sayısı son üç yılda yüzde 39 arttı. Düz liseler kaldırılması, öğrencilerin Anadolu liselerine puanının yetmemesi ve liselerdeki derslik yetersizliği artışın nedenleri arasında.

4 Nis 2014 Güncelleme 11:07 TSi | Konular Türkiye

aljazeera.com
04.04.2014
Umay Aktaş
Salman

Ortaöğretimde net okullaşma oranları son 15 yılda önemli artış gösteriyor....

1998'de

%40

2006'da

%56

2014'te

%76

Ancak okullaşan öğrencilerin okula devamlılığının sağlanması konusunda ciddi sıkıntılar yaşanıyor

- ERG'nin Mayıs 2014 tarihli raporuna göre akademik seçici liseler dışındaki okul türlerinde **okul bırakma oranı %10**
- Bu oran gelişmiş ülkelerin çok üstünde...

AB Ülkeleri ve Türkiye Kıyaslaması

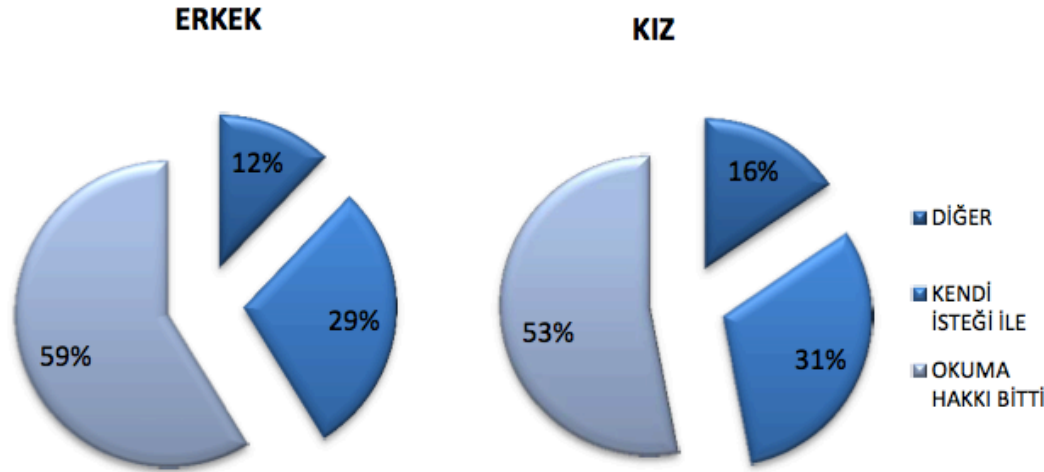
AB ülkelerinde örgün eğitim dışında kalan 15-19 yaş gençlerin oranı	% 11
Türkiye'de örgün eğitim dışında kalan 15-19 yaş gençlerin oranı	% 36,3
AB genelinde okulu terk edip çalışmaya hayatına başlayanlar	% 5,3
Türkiye'de okulu terk edip çalışmaya hayatına başlayanlar	% 17,3

Kaynak: ERG, MEB

Ortaöğretim boyunca sınıf tekrarı bir kez yapılabilir. Okul terkleri çoğunlukla ikinci kere sınıfta kalma sonucu okuldan zorunlu kopuşlarla gerçekleşiyor

2013 yılında yapılan düzenlemelerle ders geçme notunun 45'ten 50'ye yükseltilmesi ve mazeretsiz devamsızlık hakkının 20 günden 10 güne indirilmesi öğrencilerin örgün eğitim ve okul ile ilişkisinin kesilmesini kolaylaştıran düzenlemeler olarak öne çıkıyor

Şekil 7.9: Ortaöğretimde Nedenlerine Göre Okul Terki Oranı (2011-2012)

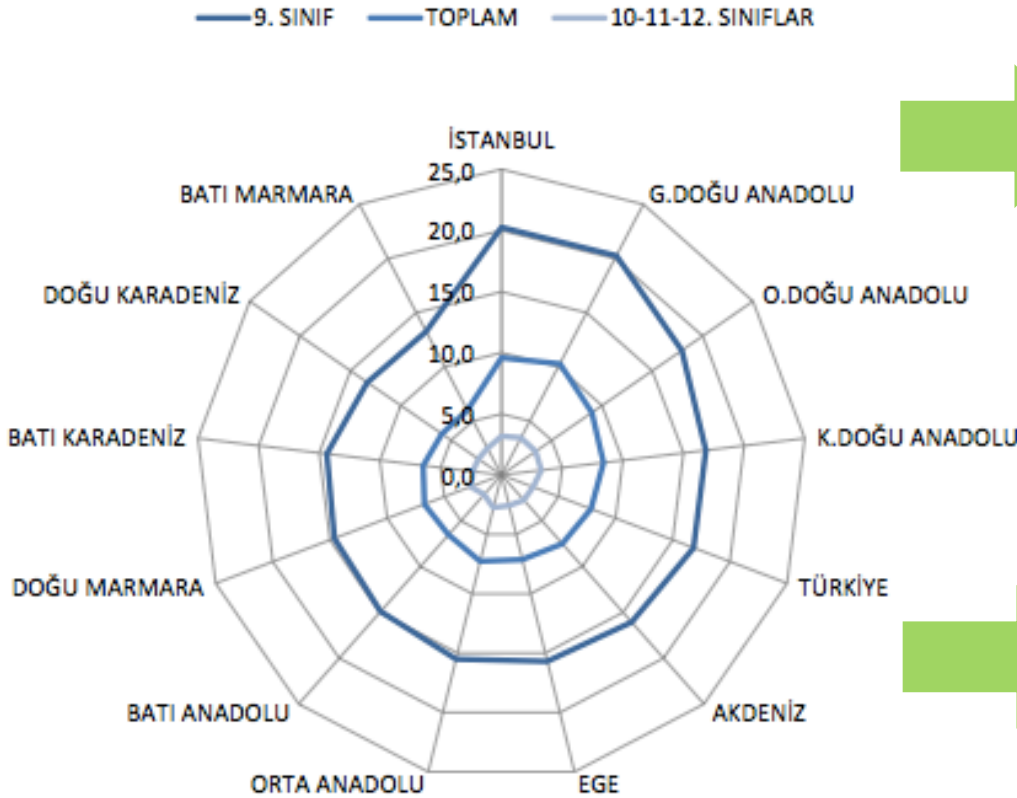
Kaynak: MEB, Strateji Geliştirme Başkanlığı

Okul terk etme ve devamsızlık, tüm okul türlerinde erkek öğrenciler için daha büyük risk oluşturuyor

Sınıf ve bölgelere göre okul terklerine baktığımızda dikkat çeken...

Ortaöğretim İzleme ve Değerlendirme Raporu |

Şekil 7.4: Ortaöğretimde Bölgeler İtibarıyla Sınıf Düzeyinde Sınıf Tekrarı Oranı (% , 2011-2012)

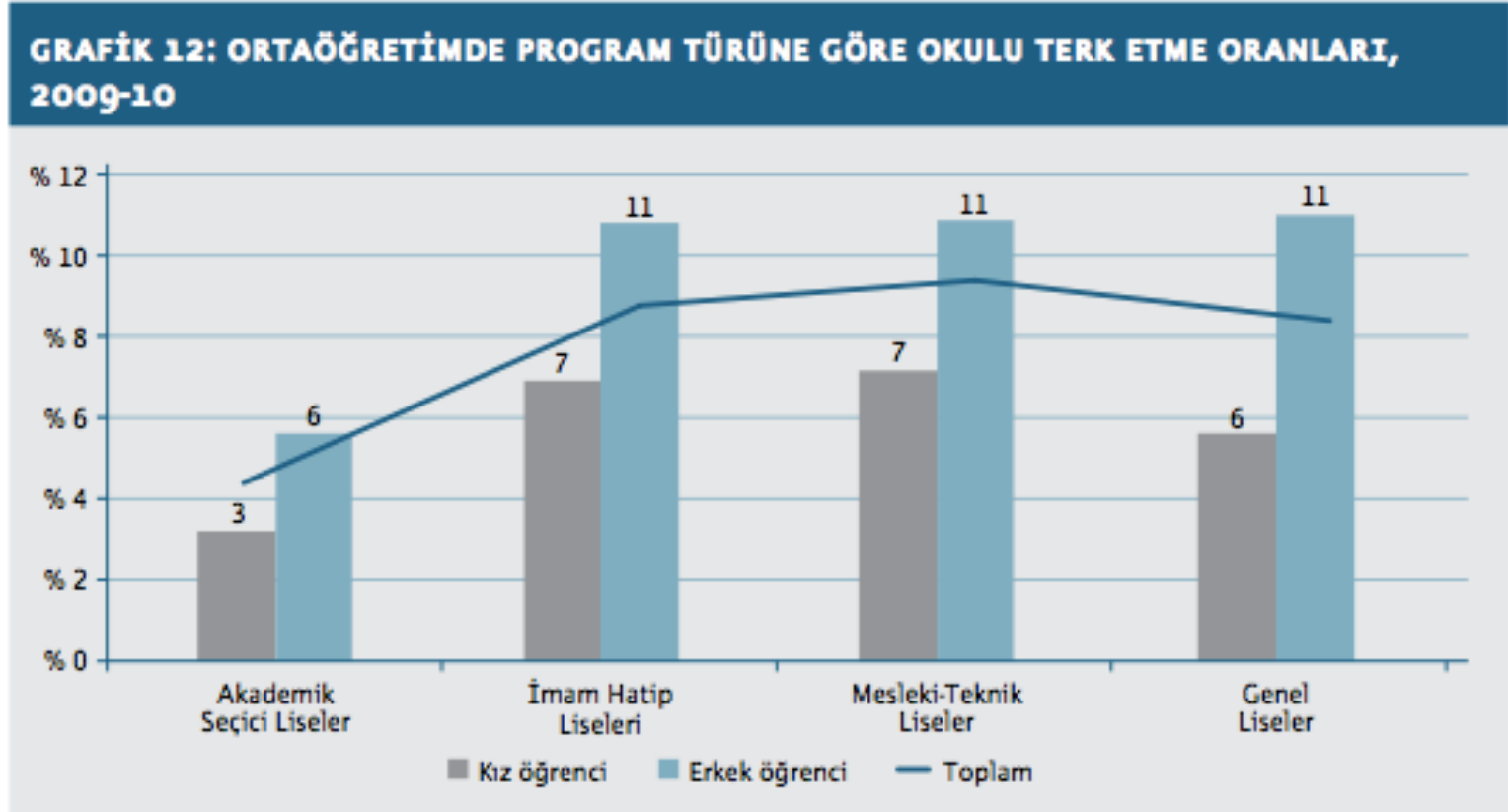
İstanbul'un en yüksek okul terk oranlarına sahip yerlerden biri olması

Okul terkinin yoğunlukla 9. sınıfta yaşanması

NUTS-1 bölgeleri 9. sınıf, sınıf tekrarı oranına göre azalan şekilde sıralanmıştır.

Kaynak: MEB, Strateji Geliştirme Başkanlığı

Meslek Liseleri, okul terklerinin en yoğun olarak yaşandığı okul türlerinden biri

Kaynak: MEB, 2011.

II. Mesleki ve Teknik Eğitim

Son yıllarda meslek liselerine devam eden öğrenci sayısı sürekli artıyor...

- Meslek Liseleri 2013-2014 eğitim-öğretim yılında en fazla öğrencinin okullaştığı ortaöğretim kurumları
- 2013-2014 yılında, genel liselerin kaldırılması, Anadolu Lisesini kazanamayan öğrencilerin (çok az sayıda çok programlı lise dışında) İmam Hatip Lisesi ya da Meslek Lisesi'ne zorunlu bir yönelişini de beraberinde getirdi

2013-2014
Mesleki ve Teknik
Eğitim Genel
Müdürlüğü'ne bağlı
resmi okullarda...

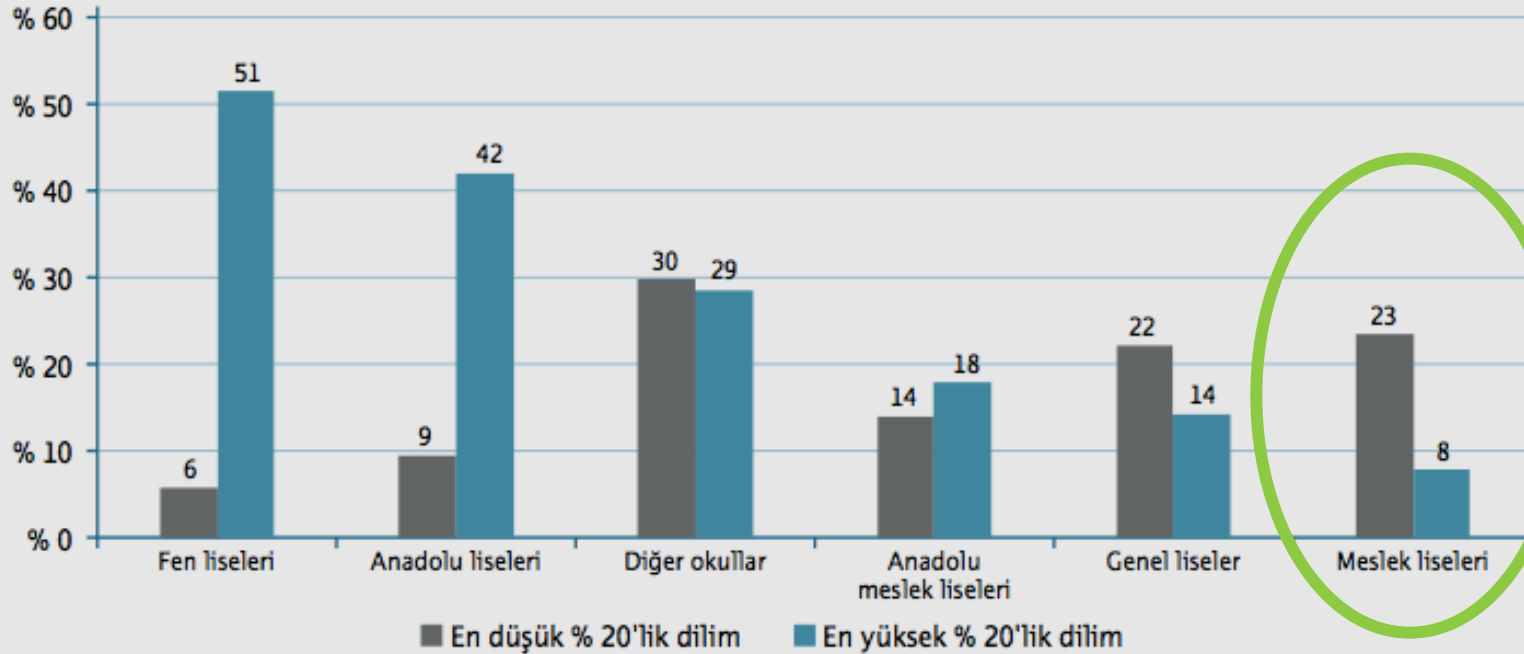

1.671.398 öğrenci

Toplam
ortaöğretimdeki
öğrencilerin %30'u

Öğrenciler sosyo-ekonomik olarak en dezavantajlı ailelerden geliyor

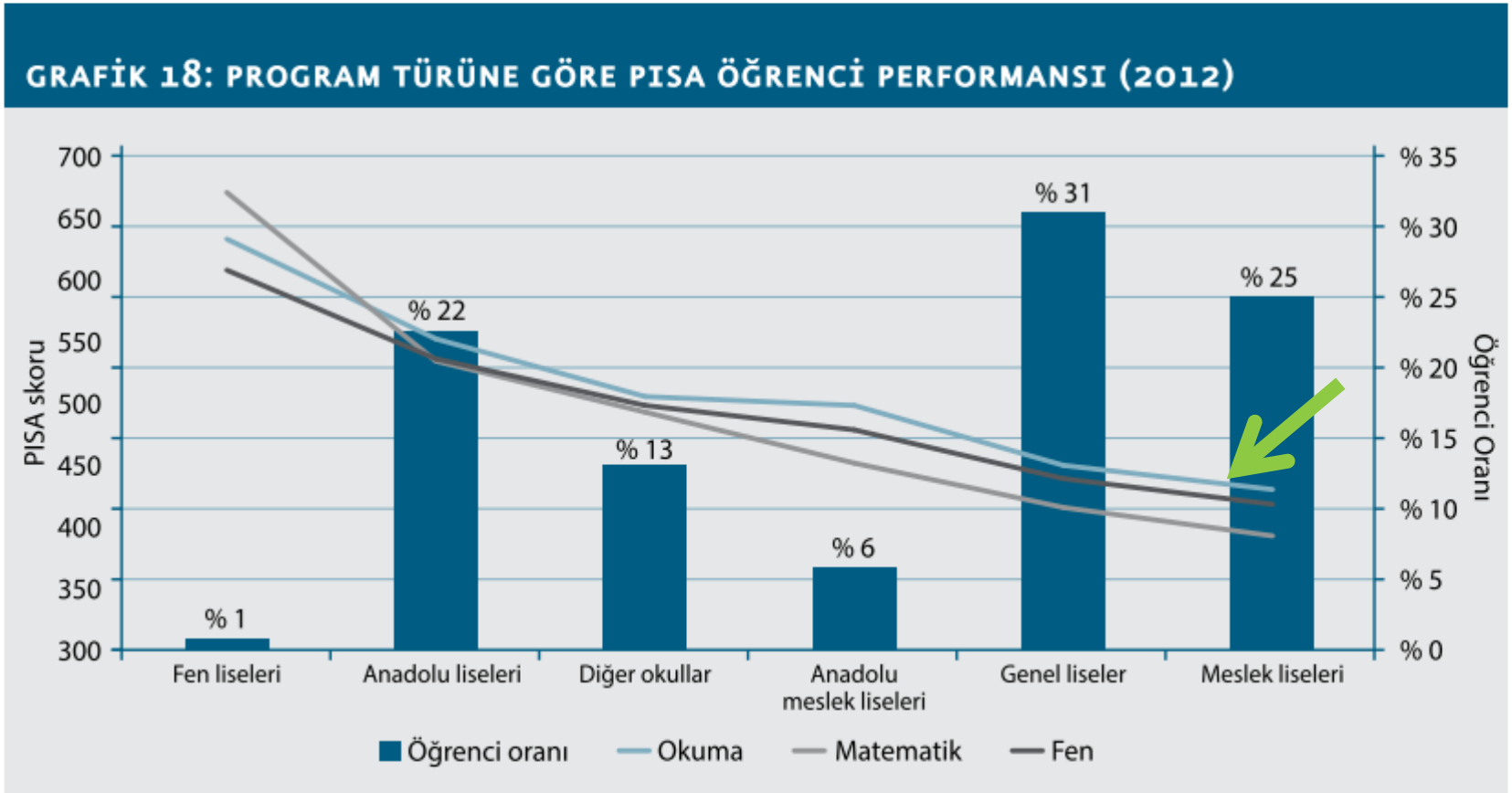
GRAFİK 17 - ORTAÖĞRETİMDE SOSYOEKONOMİK DURUMA GÖRE PROGRAM TÜRLERİNE DAĞILIM (15 YAŞ)

Kaynak: ERG (OECD, 2013c kullanarak).

Not: Diğer okullar kategorisi sosyal bilimler liseleri, Anadolu öğretmen liseleri, çok programlı liseler, Anadolu teknik liseleri ve polis liselerinden oluşur.

Akademik başarı olarak oldukça düşük performans gösteriyor

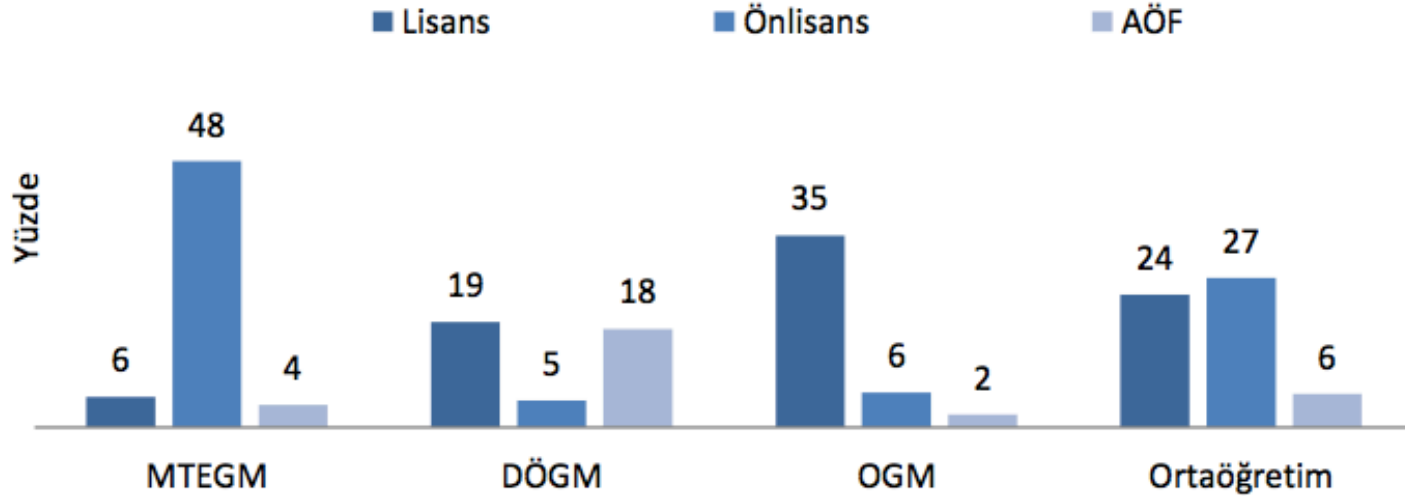

Kaynak: ERG (OECD, 2013c kullanarak).

Not: Diğer okullar kategorisi sosyal bilimler liseleri, Anadolu öğretmen liseleri, çok programlı liseler, Anadolu teknik liseleri ve polis liselerinden oluşur.

4 yıllık Lisans düzeyinde bir eğitim kurumuna girme oranı çok düşük. Bununla beraber, öğrencilerin %48'i bir önlisans programına yerleşiyor

Şekil 7.15: Genel Müdürlüklere Göre Son Sınıf Düzeyinde Yükseköğretime Geçiş Oranı (2012)

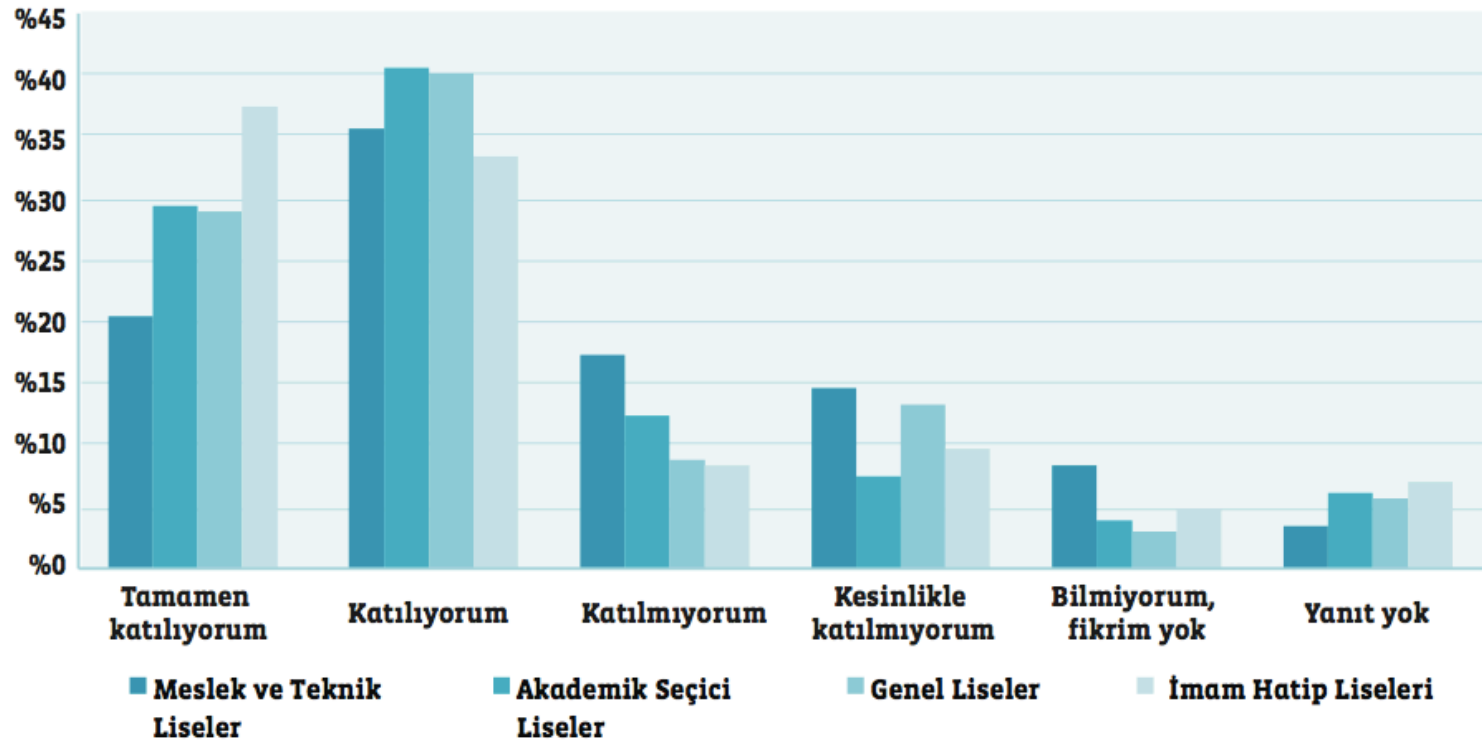

Genel müdürlükler "Lisans" a göre artan şekilde sıralanmıştır.

Kaynak: ÖSYM verilerinden derlenmiştir.

Genç Hayat Vakfı'nın yaptığı araştırmaya göre Mesleki ve Teknik Liselerde okuyan öğrencilerin okullarından memnuniyetleri diğer okul türlerine göre daha düşük

BU OKULDA OKUDUĞUM İÇİN MEMNUNUM

Kaynak: Genç Hayat Vakfı, İstanbul Liseli Profili: Eğitim Aile, Sosyal Çevre, Medya ve Gençlik Halleri, 2011

III. Açık Öğretim Lisesi

Açık Liselerin ortaöğretim sürecinde giderek daha aktif rol oynamaya aday olduğu bir sistem görülüyor

- 2012-2013 Eğitim Öğretim Yılı itibarı ile zorunlu eğitim 12 yıla çıkarıldı
- 4+4+4 kademeli eğitim sistemine geçilmesi ile son kademe olan ortaöğretimin açıktan tamamlanabilmesinin önü açıldı
- Bu da açık liseye zorunlu olarak devam etme durumunu beraberinde getiriyor

2007'de

**334.146
öğrenci**

2014'te

**1.306.994
öğrenci**

2013-2014 eğitim-öğretim yılı itibarıyla, ortaöğretimdeki her 4 öğrenciden 1'i açık lisede öğrenim görüyor

Mesleki Açık Lise, meslek derslerinin bir kısmının yüz yüze eğitimle gerçekleştirilmesiyle Genel Açık Liseden ayrışıyor

2014 yılı itibarıyla tüm açık lise öğrencilerinin %23'ü yani 294.645 öğrenci mesleki açık lise programına kayıtlı bulunuyor

Amaç

Son yıllarda, özellikle 9. sınıfta Meslek Liselerinden - - - > Açık Liselere geçişlerin arttığı gözlemlenmektedir:

Araştırmanın amacı:

- **9. sınıfın dinamikleri nedir? Öğrenciler Meslek Liselerinde 9. sınıfı nasıl deneyimliyor?**
- **Meslek Liselerinden Açık Liseye geçiş sürecinde neler yaşanıyor?**
- **Açık Liselerde eğitim nasıl deneyimleniyor?**

Yöntem ve örneklem:

Derinlemesine görüşmeler:

- Meslek Lisesinden Açık Liseye geçen öğrenciler (6K, 7E)
- Meslek Lisesinde Eğitimci (2 Rehber öğretmen/Açık Lise Müdürü)
- Klinik Psikolog

Görüşülen toplam 13 öğrencinin açık liseye geçmeden önce okuduğu Meslek Liseleri:

- 5 Kadıköy Kız Teknik Meslek Lisesi
- 2 Şişli Endüstri Meslek Lisesi
- 1 Cevat Koçak Meslek Lisesi
- 1 Gültepe Meslek Lisesi
- 1 Kasımpaşa Çok Programlı Meslek Lisesi
- 1 Mehmet Ali Büyükanlı Meslek Lisesi
- 1 Şişli Motor Meslek Lisesi
- 1 Sarıyer Ticaret Meslek Lisesi

Meslek Lisesine Başlamak

Meslek Lisesine yönelten etkenler: Neden / nasıl meslek lisesine geçiyor?

- SBS ve/ veya ilköğretim başarı puanının düşük olması: ana neden

- Kendisiyle ilgili başarı algısı ve üniversiteye girme ümidi düşük
- Hiç olmazsa bir meslek edinme arzusu
- Başarabileceği dersler/ rahat bir program olacağı algısı
- Yüksek okula yatay geçiş olanağı (daha az)

Gittiği meslek lisesini seçmeye yönelten etkenler:

- Yakın çevreden örnekler, okulda okuyan tanıdıklar
- Okulun fiziksel konumu, eve yakınlık, bahçesi oluşu vb.
- Tercih edilen belli bir bölümün olması
- Okulun eğitiminin iyi olduğu hakkında duyumlar (daha az)

"Düz liseyi yapamayacağımı biliyordum. Sayısalı yapamazdım... Amcamın iki kızı da Moda'dan mezun. Tekstil ve seramikten. Kafamda atölye, staj sonra üniversite diye canlandı. Öğretmenleri iyidir, rahattır, **düz lise kadar sıkılmaz, kolaydır dediler. Kandırımlar.**" (18e)

"Ablam da aşçılık okumuştü, o yemek yaparken ben de yardım ediyordum, bana bir şeyler katmıştı, ben de aşçı olayım bari dedim. Çünkü hiçbir idealim yoktu. **Neyi okusam neyi yapsam gibisinden, bilişim diyordum, bir bakıyordum matematik istiyor. Nasıl yapacağım yapamam. Gıdayı seçmeyi düşündüm.**" (17e)

"Ablam bu okulda okuyordu, **bütün tanıdıklarım bu okuldaydı.** 4 tane kuzenim mezun oldu, iki tanesi okuyordu. **Buraya gideyim dedim.**" (17e)

Örgün eğitimde 9. sınıf: kritik dönemeç/ geçiş

Öğrencilerin ve eğitimcilerin ortak görüşü: Lisenin ilk yılı (9.sınıf), pek çok açıdan yeni ve zorlayıcı bir dönem

Çocuğun getirdikleri

Ergenlik döneminin psikolojik, fiziksel ve sosyal gereksinimleri

İlköğretim deneyiminin/ döneminin 'yetersizliği' ve 'etkileri'

Ev & aile ortamı ve ilişkiler

Çocuğun içine girdiği ortam

Uyum konusunda 'zorlayıcı' yeni okul ortamı/ çevresi

Okul çevresi ve sınıf ortamı

Ders programının olumsuz etkisi

Öğretmen - öğrenci ilişkilerinde iletişim eksikliği / çatışma

Sonuç

Ders başarısızlığı

Devamsızlık

Örgün eğitimde 9. sınıf: kritik dönemeç/ geçiş

Çocuğun getirdikleri

**Ergenlik
döneminin
psikolojik,
fiziksel ve sosyal
gereksinimleri**

**İlköğretim
deneyiminin/
döneminin
'yetersizliği'
ve 'etkileri'**

**Ev & aile
ortamı ve
ilişkiler**

Ergenlik döneminin psikolojik, fiziksel ve sosyal gereksinimleri

Psikolojik açıdan...

Ergenlik dönemi doğası gereği çocuğun kafasının karışık olduğu,

- Deneme yanılma yoluyla, kendini/ sınırlarını tanıdığı, kimliğini oluşturduğu bir süreç
- Risk almaya yatkın, büyük/ riskli kararları çok üstünde düşünmeden alabileceği bir dönem.

Ergenlik döneminde ihtiyaçlar:

- Ait olmak/ dışlanmamak/ kabul görmek/ sevilme
 - Özellikle yaşlıları tarafından, model aldığı kişiler arasında sosyal kabul
- Kendini tanımak/ kendini ifade etmek
- Önemsenmek/ dinlenmek
- Kendine güven/ öz-saygısının sağlanması/ artırılması/ desteklenmesi
- Kendini güvende hissetmesi/ kendini tanımasını sağlayacak esnek ama belirli güvenli sınırların olması

"Ben büyüdüm artık lisedeyim, istediğimi yapabilirim."

Psikolog...

*"Anneler babalar çocukların odalarının dağınık olmasından şikayet eder çünkü **kafaları karışık kimlik oluşturmaya çalışıyor**"*

*"Ergen hem sınırların ne olduğunu, hem kendi **gücünü görmek ister**. Otoriteleri yeniden tanımlarlar yıkarlar hep böyledir. Ben artık büyüdüm der aileyi iter. Okulda da bunu yapmaya çalışıyor kendine alan açmaya çalışıyor çocuğun öğrendiği şiddetse şiddet yoluyla yapıyor."*

*"**Sosyal kabul çok önemli, yetişkinlerin onlar için ne düşündüğü önemli değil, kendi grupları içinde beğenilmek önemli**. Model aldıkları kişiler liseyi bırakıyorsa, onlar için belirleyici olabilir."*

"Gerçekten riskli kararların alınabildiği süreçler okul bırakma da öyle bir karar kocaman kararları kısa sürede üzerinde düşünmeden nedenleri analiz etmeden alabilirler... Uyuşturucu, erken gebelikler bir sürü riskli davranış beraberinde geliyor... bir sürü gruba üye olmak söz konusu olabiliyor."

İlköğretim deneyiminin/ döneminin 'yetersizliği' ve 'etkileri'

Görüşülen öğrencilerin çoğunluğu...

- İlköğretimde aldığı temel bilgilerin eksik olduğunu ve iyi bir eğitim almadığını düşünüyor.
- Yoğun 'sayısal' (matematik ve fen) korkusu yaşıyor.
- Kendisinin başarılı bir öğrenci olmadığını kabulleniyor.
- Eğitimci ve/ veya aile bireylerinden olumsuz yargı veya değerlendirmeler duyduğunda eğitim alanındaki 'değersizlik' ve 'başarısızlık' duygusu daha da pekişiyor.

Çocuk, kendi başarı potansiyeli ile ilgili beklenti ve motivasyonu düşük olarak meslek lisesine adım atıyor.

"O zamanlar çok **tembeldim** hep kalarak geçtim." (17k)

"**Embesildim.** O günden belliydi bizim okulla aramızın iyi olmayacağı. **Dersler falan sıkıcıydı, hiç sevmiyordum.**" (17k)

"Her hafta hocamız değişiyordu o yüzden **temel bilgilerimiz zayıf...**"(17k)

"Hocanın biri geldi sınıfın ortasında sen hiçbir şey anlamıyorsun dedi..
Matematik kafamın hiç olmadığına inandım." (18k)

- Bu durumu, görüşülen eğitimciler de dile getirip, ilköğretimde oluşması gereken temel bilgilerin ve çalışma disiplinin oluşmadığını ve lisede yetersiz kaldığını belirtiyor.

"Altyapı eksikliği felaket...İlkoğretimde geçme kalma yok... Eğitim tahmin edemeyeceğiniz kadar kötü. Yüzde doksanı matematik bilmiyor, zorunlu eğitimden dolayı. Dört yıl boyunca boş kağıt veriyor, buraya bir geliyor, fizik, kimya biyoloji var, disiplin var." (eğitimci)

- Ayrıca, ilköğretimin bugünkü yapısı, çocukların çalışma disiplini ve sorumluluğunu geliştirmeye yönelik altyapıyı hazırlamıyor. Örneğin;
 - Devamsızlık yapmak önemli bir sorun olarak algılanmıyor,
 - Ders notları düşük olsa da öğrenci geçiriliyor.

Ev ortamı & aile ile ilişkileri de bu süreçte gerekli desteği sağlamakta yetersiz kalabiliyor

Çok farklı aile yapıları olmakla birlikte, eğitimciler ve öğrenciler tarafından ailelerle ilgili anlatılan sorunlar...

- **Doğru yönlendirememe ve iletişim eksikliği,**
 - **çocuğun başarısını takip edebilecek ilgiye ve altyapıya sahip olmama**
 - **çocuğun duygu, düşünce ve ihtiyaçlarına duyarlı yaklaşım geliştirememe**
- **Geçimsizlik ve ev içinde olumsuz ortam olması**

Rehberlik Bölümü...

"Anne babaya ulaşıyorsun. Anne, benim babayla derdim var diyor. Baba benim boyle boyle dertlerim var diyor, tıkanıyoruz. Çocuk kendi kendine mücadele içinde kalıyor."

"Amaçlı olup da aile içindeki sorunlar nedeniyle eğitimi aksayan özel odası olmayan evde bağırtı çağırıldan çalışmıyorum diyenlerin sayısı da az değil."

"Maddi sıkıntı var, artık insanlar sadece çalışıyor. Baba 800 lira için bütün gün çalışıyor, buraya geliyor, elleri zift içinde. Biraz sevgiyle yaklaşın, anlayış gösterin demek tuhaf geliyor. Zor yani. Kopuş var, iki taraf arasında iletişimsizlik var."

"Velilerin çok düşündüğünü düşünmüyorum. Veli semineri yapıyoruz, mesaj yolluyoruz ama gelmiyorlar. Sadece toplantı zamanı zayıflar ve devamsızlık için geliyorlar."

Örgün eğitimde 9. sınıf: kritik dönemeç/ geçiş

Çocuğun içine girdiği ortam

**Okul
çevresi ve
sınıf
ortamı**

**Ders
programının
olumsuz
etkisi**

**Öğretmen -
öğrenci
ilişkilerinde
iletişim
eksikliği /
çatışma**

Uyum konusunda 'zorlayıcı' yeni okul ortamı/ çevresi

Okul ortamı

- Çoğunlukla kalabalık, gürültülü, kargaşalı
- Dengesiz kız-erkek oranı (toplumsal cinsiyete göre ayrılmış meslekler dolayısıyla)

Örneğin; erkek ağırlıklı endüstri meslek liselerinde cinsiyetçi tutumlar, şiddete yönelik davranışlar yüksek

Sınıf ortamı

- Kalabalık ve 'kaotik'
- Altyapısı zayıf, ders başarısı düşük öğrencilerin çoğunlukta olması, başarılı modellerin öne çıkmasını engelliyor

Tanınması ve kendine bir yer edinmesi gereken yeni bir sosyal çevre;

- Okul içinde gruplaşmalar
- Okul içi ve/ veya çevresinde yaygın uyuşturucu madde kullanımı

Bu ortamda....

Çoğunluk....

Arkadaş/ arkadaş grubu ile derste/ ders dışı aktiviteler / zaman geçirmeye yöneliyor; örn:

"Eğlence... Müzik...internet...oyun"

"Uyuşturucu, sigara, vb."

Diğerleri....

Okuldaki kalabalık/ karmaşadan rahatsız olup, uyum ve dersleri takip sorunu yaşamakta

Her iki eğilim de, farklı şekillerde olmakla birlikte, okuldan soğumaya, ders başarısızlığına ve devamsızlığa sebep oluyor.

Öğrenciler ve Uzmanlardan...

"9. sınıfta herkes yeni olduğu için herkes tanışmakta ya da alışmakta zorluk çekiyordu. Zamanla herkes kendine grup bulmaya başladı." (16k)

"Mahallenden ilk defa dışarı çıkıyorsun. 400-500 kişi çok farklı bir ortam. **Yalnız kalmamak için bir yerlere tutunmaya çalışıyorsun.** Kimya fizik diye birden 5 dalda yarışıyorsun. Kimseyi de kırmak istemiyorsun. O arada sen yoruluyorsun...Lisede pişmeye başlıyorsun. Bunu idare etmek çok ciddi bir zeka gerektiriyor." (18e)

"**Hayvan sesi çıkaranlar arkadan öne bağırırlar, 30 kişilik sınıf en yaramazlar yan yana oturuyorlar kağıt fırlatıyorlar çoğu zaman hoca sınıfa girdiğinde buyurun hayvanat bahçesine hoş geldiniz derdi** beni utandırıyor sevdiğim hocalarda vardı onların gözünde kötü duruma düşüyorduk performansımız düşüyordu" (16k)

"Okula yeni başlamıştık, bir kız geldi omuz attı bir anda, duvara itmeye başladı, noluyor ya dedim, sen bana nasıl bakarsın dedi birbirimize girdik... Sonra baktım ben de herkese tutulmaya, agresifleşmeye başladım sen bana niye bakıyorsun gibi... Öyle insanları tanımasaydım şu an daha sakin olurdu." (17k)

"Dışarısı pis, uyuşturucu var. Şu an okuduğum okulda tuvalette içip derse geliyorlar, ortam çok kötü... Mahallede de görüyoruz büyüklerimizden." (18e)

"Meslek lisesi olduğu için kız arkadaş yoktu, toplam kız sayısı yüzü geçmezdi. **İki sene ful erkek bıktım böyle. Erkekler kabalaşırlar, kızlar dert dinlerler çözüm üretirler.**" (Furkan, 18e)

"İnsan hem cinsiyle karşılaşınca farklı oluyor bir şeyler paylaşabilirsin güvende hissedebiliyorsun. Böyle bir çevren olmuyor. **Erkek çoğunlukta olunca kendini erkek gibi hissetmeye başlıyorsun, lanlı lunlu kelimeler. Kendimi kötü hissediyorum erkek gibi,** erkek Fatma tarzı." (17k)

Uzman Görüşleri...

"Koridordaki kalabalık, o varlık büyüklük bile yoruyor. Bir yerin büyüklüğü fazlalığı görselliği fazla uyarıcı demektir. **Fazla uyarıcılar, çocuklarda hem ruhsal hem bedensel yorgunluk getiriyor.**" (rehberlik servisi)

"Oradaki denge çok önemli, **kızların sayısı az olduğunda kızlar da erkekleşiyor** onların da başka kadınlara dair son derece bir erkekmiş gibi cinsiyetçi tutumları gelişebiliyor ait olmak grupta olmak o yaş için kritik grup normlarını da ağırlık erkek olduğu için onlar belirliyor kız sayısının az olması büyük erkek dünyasının kurulması oluyor, **buna uyum sağlamayan kızlar da kabul görmüyorlar, sessiz sakin bir köşede oturmalı ya da ayrımcılığa maruz kalmalı**" (Psikolog)

Ders programının olumsuz etkisi

İlköğretimde alıştıkları düzene göre 9. sınıfta ağır gelen, zorlayıcı, caydırıcı unsurlar:

- Ders sayısının çokluğu ve çeşitliliği
- Yoğun müfredat
- Blok dersler/ zorlayıcı derslerin ardada olmasının yarattığı odaklanma zorluğu
- 9. sınıfta korkulu rüyası sayısal derslerle karşılaşması; meslek/ atölye dersi olmayışının yarattığı ek hayal kırıklığı ve motivasyon düşüklüğü
- İlköğretimden daha yüksek olan performans gerektiği konusunda farkındalığın düşük olması
- Sınıf geçme sisteminin tam olarak anlaşılabilmesi
- Aidiyeti artırıcı/ kişisel gelişimlerini sağlayacak ve enerjilerini olumlu yönde kanalize edebilecek etkinliklerin olmaması

"Fen Bilgisi oldu fizik, kimya, biyoloji." (18e)
"8 ders 4 edebiyat 4 ders matematik görüyorsunuz, insan sıkılıyor, daralıyor, bun alıyor. **Aynı dersler arka arkaya olmamalı, farklı dersler olmalı ki bir derse girerken of yine mi bu demesin...** Dersler 40 dk sürüyor, bir de şimdi 80 dk blok ders yapmışlar. **80 dk edebiyat veya matematik çekilmez.** Edebiyat dersi arka arkaya konulacaksa araya müzik ya da beden dersi konmalı. Müzik kafayı boşaltır diğer derse hazırlık olur." (17e)

"Sıkıcı geliyordu dersler... Aktiviteler ve etkinlikler yoktu. Bazı okullarda folklor, tiyatro, voleybol maçları oluyordu... **Olsaydı daha çok keyif verirdi daha yakınlık sağlardı, okula sıcak kalsaydık bizde okuldan uzaklaşmazdık o kadar.**" (17k)

"Uzun süreli bir şeye dikkat göstermeleri mümkün değil anne babalara da onu öğütüyoruz kısa açık anlaşılır anlatın, **dikkatleri oldukça kısa süreli 80 dk cinayet gibi bir şey o yaş grubu için...**o kadar süre yerinde oturması bile çok mümkün değil. Sonra öğretmen ne kıpırdanıyor diyorsun diyor, tabi ki kıpırdanacak . Hiç değilse hareket ettirmeleri gerekir aksi doğaya aykırı." (Psikolog)

"8.sınıfa kadar karşılaşmadığı bir şey. Ortaokuldan biraz farklı bir sınıf geçme sistemi var. Tam olarak anlamayıp mağdur olan da çok oluyor" (eğitimci)

Öğretmen - öğrenci ilişkilerinde iletişim eksikliği / çatışma

Öğretmenin etkisinin çok kritik olduğu, öğretmenin gösterdiği sıcak ve ilgili bir davranışın çocuğu okula bağlayabildiğinin sürekli olarak altı çizilmektedir.

Öğrencinin anlatımıyla...

öğretmenlerin okuldan soğumaya etkisi olan yaklaşımları...

"Sert, otoriter...Beni herkesle aynı kefeye koyuyor... Beni anlamıyor... Umursamıyor, dersini anlatıp gidiyor...İyi bir şey bile yapsam görmüyor, önyargıyla yaklaşıyor... Bana taktı... Beni mimledi...Kızıyor... Kırıcı..."

öğretmenlerin okula bağlanmaya katkı sağlayan yaklaşımları...

"Arkadaş gibi... İlgili, benim iyiliğimi istiyor...Öğrenmemize, anlamamıza dikkat ederek ders işliyor... İyi yaptığım şeyi söylüyor, cesaretlendiriyor... Yeri gelince disiplinli, yeri gelince esprili... Gerçek hayat ve okulu dengede tutan nadir insanlardan... Normal hayattan bahseden... Lafını esirgemez ama kimseyi de ezmez. Prosedürcü değildir, öğrenmeni ister. Serttir ama dersi severdir."

Öğretmen - öğrenci ilişkilerinde iletişim eksikliği/ çatışma

Aynı zamanda, öğretmenlerin de zorlandığı görülmektedir:

- Kalabalık sınıflarda öğrencilerle kişisel olarak ilgilenen ortamın sağlanamayışı
- Ders saatleri dışında öğretmen ve öğrencilerinin beraber vakit geçirebilecekleri, birbirlerini tanıyabilecekleri etkinlikler için gerekli ortam ve olanakların olmayışı
- Yoğun müfredatın öğrencinin derse ilgisini artırabilecek şekilde işlenmeye olanak tanımaması
- Öğrencilerin altyapısal eksiklikleri sebebiyle öğretmenin dersi aktarmada güçlük çekmesi, öğretmene fazladan iş yükü binmesi
- Öğretmenlerin ders saati yükünün fazla olması/ yetersiz kadro
- Öğretmenlerin formasyonunun:
 - öğrenci - öğretmen ilişkisini geliştirme,
 - çocukları motive etme
 - dersi farklı metotlar kullanarak öğrencinin ilgisini canlı tutacak şekilde işleme açısından yetersiz kalabildiği
- Öğretmeni öğrencilerle yapıcı bir ilişki kurması konusunda yüreklendirecek desteğin bulunmaması, kişisel çabaların ödüllendirilmemesi/ sürekli hale getirilmemesi
- Bazı okullarda ve çevresinde hakim olan tehditler, hayati tehlikeye kadar varan korku ortamı

«Kültür dersi öğretmenleri de meslek liselerini sürgün yeri gibi görüyorlar...Öğretmene iyi gelen birşey değil, kendisini başarılı algıladığı bir yer değil.» (Psikolog)

«Sınıfta otorite korkuyla sağlanıyor... Öğretmenler (çocuğun ihtiyacını) anlamaya çalışıyor ama anlamıyor. Önyargılardan kapanıyor perde. Anlayabilen öğretmen genelde psikolojiye ilgi duyan kendini geliştiren öğretmen oluyor. Var ama çok az.» (rehberlik servisi)

Örgün eğitimde 9. sınıf: kritik dönemeç/ geçiş

Sonuç

**Ders
başarısızlığı**

Devamsızlık

9. sınıfta örgün meslek lisesinden ayrılmaya yol açan en önemli neden devamsızlık ve/ veya ders başarısızlığının sonucu sınıfta kalmak ve devam etme hakkını kaybetmektir.

Çocuğun getirdikleri

Ergenlik döneminin psikolojik, fiziksel ve sosyal gereksinimleri

İlköğretim deneyiminin/ döneminin 'yetersizliği' ve 'etkileri'

Ev & aile ortamı ve ilişkiler

Çocuğun içine girdiği ortam

Uyum konusunda 'zorlayıcı' yeni okul ortamı/ çevresi

Okul çevresi ve sınıf ortamı

Ders programının olumsuz etkisi

Öğretmen - öğrenci ilişkilerinde iletişim eksikliği / çatışma

Sonuç

Ders başarısızlığı

Devamsızlık

Devamsızlık

9. Sınıfta yoğun olarak görülen devamsızlık, okula aidiyet ve uyumda yaşanan sıkıntıların bir göstergesidir ve bir kısır döngü oluşturur.

"Düzen sıkıcı geliyordu, **çıkıp gideyim istiyordum. Dersi kaynatıyordum** bu sefer hocalar bana uyuz oluyordu bende hocalara uyuz oluyordum." (17e)

"Sınıfta kalmamın sebebi de ortam yüzünden oldu...**Okula gidiyordum 8 de derse girmeden dönüyordum.** Örgün eğitimde izin vermeseler de kim takar sen istemedikten sonra kim ne yapabilir... Girmiyorduk derse bahçede oturup muhabbet ediyorduk takılıyorduk." (17e)

"**20 gün vardı benim bir ara 45 gün devamsızlığım oldu annem konuştu indirdiler.** Rapor getirirseniz sıkıntı olmuyor... Devamsızlıktan kalan yoktu notların iyi olduğu sürece devamsızlıktan bırakmıyorlardı." (17e)

"İlkokulda okul eve yakındı. Yeni senede hadi git taa Moda'ya. Geç kalıyordum, önemsemiyordum, devamsızlıktan kaldım. Zıplılık yapıyorduk. Rap, hiphop, graffitti, kuzenimle takılıyordum. Kim çekerse oraya gidiyordum. Pasif dönemlerim." (18e)

"**Geç kalmalara, gitmemelere başladım. Yirminci günü gördüm, düşürürler dedim. Sonra bir baktım kırk gün olmuş.**" (18e)

«**Bir arkadaşım vardı ikinci senesini okuyacak okulu tanıt dedik bize ilk gösterdiği yer internet kafeler oldu ilk 15 gün okula gitmedik.**" (18e)

"**Güzel bir ortam var, kafa yapıcı şeyler hoşuma gidiyordu. Okulda sıkılıyorduk o yüzden dışarıya çıkıyorduk.**" (17e)

Ayrıca, devamsızlığın ciddi bir sorun haline dönüşmeyeceğini düşünmek, devamsızlığı sürdürmenin sebebi oluyor

- Velinin müdahalesi ile devamsızlık gün sayısının düşürülmesi
- Çevresi tarafından (arkadaş, büyük sınıflar vb) devamsızlığın 'normalleştirilmesi'
- İlk öğretimde devamsızlığın ciddi bir sorun yaratmamış olması

**10. sınıfa geçmeyi başaranlarda...
uygulamalı meslek dersleri,
daha uygun sınıf ortamı
ve öğretmen ilişkileri**

**sayesinde okula aidiyetin arttığı eğitimciler tarafından
belirtiliyor.**

Örgün Eğitimden Kopuş: Açık Liseye Geçiş

Örgün Eğitimden Ayrılma Şekli

Sınıf tekrarı hakkını kaybederek ayrılan öğrenciler:

- 9. sınıfta ilk senede çoğunluk 'daha farkında olmadan, kontrolü ele alamamaktan, sınıf geçme sistemine hakim olmamaktan' kalıyor
- Lise boyunca sadece bir defa sınıf tekrarı yapma hakkı olduğu biliniyor
- Sınıfta kalma hayal kırıklığı yaratsa da rehberlik bölümünün de dile getirdiği gibi, gerçek bir sorun olarak algılanmıyor. İkinci bir hakkının olduğunu düşünerek, sınıf geçmeyi bir sonraki seneye erteliyor.

- Görüşülen öğrencilerden çoğunluğu, ikinci senesinde de sınıfta kalıyor ve okuldan ayrılmak zorunda kalıyor
- İkinci sene sınıfta kalmaya iten sebepler, ilk seneye ek olarak, yılgınlık (uyumsuz davranışlarının kendisi ve çevresi tarafından kanıksanması, tekrar başarısız olacağını düşünme vb) ve alışkanlıklardan vazgeçememe oluyor

Kendi isteğiyle ayrılan öğrenciler:

- Az sayıda öğrenci, kendi kararı doğrultusunda, okuldaki karmaşık ortamdan ayrılarak daha verimli bir gelişme ortamı bulacağı düşüncesi ile ayrılıyor (üniversiteye hazırlık, spor dallarına yönelme vb)
- Örnekleme olmamakla birlikte, eğitimcilerin bahsettiği gibi aileye destek olmak, çalışmak zorunda olmak veya örgün eğitimde olmasına ailenin müsaade etmemesi (özellikle kızlarda) ayrılma sebebi olabiliyor

Örgün Eğitimden Ayrılma Şekli: Alıntılar...

"Koyun sürüsü gibi sınıflara soktular. Atölyeleri gösterdiler. 40 gün devamsızlık varmış. Ciddiyetini öğrenene kadar zaten yanmıştı. İlkokul gibi sandım." (18e)

"Bir şey yapasan hemen disiplinlik oluyorsun, ben de kantine gidip oturuyordum ya da kafeye gidiyordum. Kalacağımı tahmin ediyordum bunu göze aldıysan kalmayı da göze alırsın. Bak kalacaksın bari dersine gir devamsızlık yapma dedim kendime ama yine yaptım yapacağımı." (17k)

"Rehber öğretmen gerçekten memnun değil misin dedi açık lise gibi bir fikrimiz var istersen buna devam edebilirsin dedi...Ailem destek oldular senin için iyiye tamam dediler." (16k)

"Zaten yeni bir ortama geliyor, yeni bina, öğretmenler, arkadaşlar adaptasyon süreci başlıyor, tam o dönemde kalıyorlar zaten. İş işten geçmiş oluyor farkında olamıyor." (rehberlik servisi)

"Okul hayatım bitti, şimdi ne yapacağım, ne olacak?"

Meslek lisesinden ayrılmanın etkileri:

Duygusal Boyut

Rehberlik bölümünce de dile getirildiği gibi, öğrencilerin büyük çoğunluğu okuldan ayrılmak zorunda olduğu için hayalkırıklığı yaşıyor.

- **Örgün eğitime devam etme hakkını kaybeden öğrenci, ayrılacağını öğrendiği zaman farklı tepkiler verebiliyor...**
 - Öğretmenleri suçlama
 - Kendini suçlama, başarısız olduğunu düşünme
 - Aileye karşı mahçubiyet, suçluluk, vicdan azabı duyma
 - Hemen çalışmaya başlayıp telafi etme isteği
- **Örgün eğitimden ayrılıp, açık liseye geçmek, yaşlılarından farklı bir yolda gideceği için tedirginlik yaratıyor**
 - Örgün eğitimden ayrılmasının ardından bocalıyor, bir boşluk dönemine giriyor ve yeni duruma ayak uydurmakta zorlanıyor
 - Çevresindeki insanların, örgün eğitimin dışında kalmış olmasından kaynaklanan olumsuz algı ve yorumlarından çekiniyor
 - Aileleri verebileceği tepkilerin tedirginliği. Örneğin; okula devam etmelerine izin vermeyebiliyor
- **Psikolojik açıdan, okulu yarım bırakmış olmanın, var olan başarısızlık hissini pekiştirmesi, yarım bırakma kalıbının başka alanlarda tekrarlanması gibi sorunlara yol açabileceği belirtilmektedir.**

"En kötü gün kaldığım gündü...Hocayı vurmaya gidip dövme düşünmüştüm 45 geçiyor 2 puan versen geçeceğim, 43 vermiş sinirlendim evine gidip basmayı düşündüm, annem birlikte gideriz okula dedi sonra sakinleştim." (17e)

"Çalışsaydım biraz daha gayret gösterseydim olurdu belki..." (18k)

"Bazı arkadaşlarımı görüyorum üniversite 2 de ben daha lisedeyim insana dokunuyor ister istemez keşke kalmasaydım açık liselerde sürünmeseydim şimdi ben de üniversitede olacaktım" (18k)

"Kasıma kadar evde durdum bir ara sosyal durumuma gelmiştim, 1-1,5 ay hiç bir şeyden zevk almıyordum evde oturmaktan başka bir şey yapamıyordum, saçımı kestirmiyordum kendime bakmıyordum açık liseye kayıt olduktan sonra bana canlılık geldi." (17e)

"Okuldaki arkadaşlarıma açığa geçeceğimi çaktırmadım. Sınıfta kendini dışlanmış gibi oluyorsun hiç söylemedim." (17e)

"Çok zor oldu babamı ikna etmek...babam iki sene kaldım diye okutmuyordu. Ben hatamı anladım pişman oldum açıktan bir kere şans verse kalmayacağım dedim. Açıktan buldun onu da okutayım ama kalırsan bir daha okutmam dedi." (18k)

"Dışarıdan bakıldığında açık liseden okuyor... bir şey olmaz bundan deniliyor." (17k)

"En başından normal okumanın verdiği bir özgüven var . Sorulduğunda düz lisede okuyorum demek isterim üniversiteye gittiğimde iyi bir liseden gitmek daha çok isterim." (18e)

"Ben gitmek istiyorum, oh rahatladım diyen birilerini pek görmedim. Çok istisna dışında kaldıkları için üzüyorlar ama bunu böyle yansıtmıyorlar, yansıttıkları ben telafi ederim." (rehberlik bölümü)

"Bitirilmemiş her şey gibi, bu yarım kalma hali sonraki hayatında başka şeyleri yarım bırakmasına ya da tamamlama saplantısına sahip olmasına yol açabilir. Tabi ki her şeyi tamamlayamazsınız size uygun olmadığını görüp yarım bırakabilirsiniz. Ama yarım bırakırken tüm faktörlerin düşünülmüş olması bunun bedellerinin görünüyorsa olması, ailesi rehber servisi bunun herkes tarafından ciddiye alınması önemsenmesi karara varılması gerekiyor." (psikolog)

Mesleki açık liseye ne tür motivasyonlarla kayıt oluyor?

- **Lise diplomasına sahip olmak**
 - Daha iyi şartları olan, maaşı yüksek, devamlı bir iş bulma beklentisi
 - Sosyal itibarını korumak
 - Üniversiteye veya MYO'na girme ümidi
- **Sistemin bir sonraki adım olarak yönlendirmesi**
- **Örgün eğitime göre daha kolay mezun olacağı düşüncesi**

Kısa süreli de olsa çalışma hayatını deneyimleyenler:

- **Çalışma hayatının zorluklarının farkına varması**
- **Lise diploması olmadan daha iyi koşullarda bir işe sahip olmayacağını düşünmesi**

"İkinci dönemde bıraktım, sanayide çalıştım. Ailem zoru görmemi istedi. Dünyayı öğren gibi... Haftada 70 liraya oto serviste çıraklık yapmaya başladım. Çok lanet geçti. Ustam bak oğlum okumak güzel, ileride usta belgeni alamazsan bir baltaya sap olamazsın dedi... Bir süre sonra zorluğu gördüm, arabayı kaldır, şanzımanı indir... Eşek gibi çalışacağıma gider okurum dedim." (18e)

"Çünkü işe girmeyi düşünsem kim ister ilkokul mezunu, lise olması gerek, üniversite okumana gerek ama lise olmak zorunda çünkü o da olmasa hiçbir işe giremezsin." (17e)

"Yapacak bir şey yoktu, boş durmaktansa git bir bölüm oku o yüzden seçtim... Boş durmayalım okuyalım böyle bir fırsat var neden değerlendirmeyesin." (17e)

"Çocuğun sana soracak baba sen ne okudun gibisine ilkokul dersem belki çocuğun psikolojisine etki edebilir. (17e)

Mesleki açık lisede okumak

Açık Lise Nedir? Öğrenciyi ne bekler?

MEB Açık Öğretim Lisesi websitesinden...

"A.Ö. Lisesi'ni kolay zannedebilirler. Burada da örgün eğitimdeki derslerin aynısı var. Çalışanlar, gayret gösterenler başarır. A.Ö. Lisesi'nde öncelikle öğrencinin gayreti olmalıdır. Örgün eğitim gibi karşılarında kendilerini motive etmek isteyen öğretmen bulamayacaklar. Öğretmen ve okulun yerine bizde web sayfamız var. Öncelikle web sayfamızı çok iyi takip etmeliler." Açık Lise Okul Müdürü Osman Özdemir

Öğrenciden...

"Açık lisede veliniz yok veliniz sizsiniz"

Mesleki açık lise dönemi, örgün eğitimden daha esnek yapısıyla öğrencinin günlük hayatını etkiliyor. Öğrencilerin, özellikle 'düzene' ihtiyaç duyduğu gözlemleniyor

Yüzyüze eğitim saatlerinin kısıtlı olması, çok fazla boş zaman bırakıyor. Sınırları belirlenmiş, uymak durumunda olduğu bir program olmamasının zorluklarını yaşıyor.

- **Özellikle ilk zamanlar, eğer hemen çalışmaya başlamadıysa, bir boşluk, amaçsızlık ve bocalama içine giriyor.**
 - Örneğin, uyku düzeni değişiyor, geç saatte yatıp öğlene kadar uyuyor
- **Toplumsal beklentiler doğrultusunda, düzen/ rutin/ yön çizme ihtiyacı doğuyor.**
 - Çalışma, spora gitme ve bunun gibi aktiviteler aynı zamanda hayatın yapılandırılması konusunda işlev görüyor ya da görmesi bekleniyor.
 - Çoğunlukla kızlar, aile kısıtlamaları sebebiyle kendilerine ev dışında bir düzen yaratamıyor. Onlardan evde kalarak ev işlerinde yardım etmeleri bekleniyor
- **Çalışanlar ise, mesleki açık lise ve çalışma hayatının gerekliliklerini karşılayabilecek bir düzen oluşturma konusunda zorlanıyorlar.**

"Fitness biraz daha insanın hayatını düzene sokan bir şey biraz daha farklı beslenmek... hayatımı düzene soktuğumu düşünüyorum" (17e)

"Hafta içi çalışıp gece işten gelip, cumartesi uyuklayarak ders dinlemek zor oluyordu. Sonra koşarak gidip dükkanı açıyordum. Bu yüzden işten ayrıldım." (18e)

Arkadařlardan ve yaşıtlarının dahil olduğu sosyal ortam ve düzenden uzak kalmak dışlanmışlık duygusuna sebep oluyor

- Okul ortamında yaşıtlarıyla beraber büyümenin/ sosyalleşmenin getirdiği olumlu etkilerden mahrum kalıyor.

'Herkes okuldayken ben evdeyim, herkes tatil yaparken ben okula gidiyorum'

- Okulun '*muhabbet*', '*eğlence*', '*aktivite*' ortamına zlem duyulduėu belirtiliyor.

"Dersleri zleyecek halim yok tabi de , ortamı özlüyorum, ortamı özlediğim için th gidemedim diyorum." (18e)

Meslek dışı/ kültür derslerini geçememek devam eden bir sorun olarak, sürüncemede kalıyor

- **Meslek dışı dersleri geçememenin korkusunu hala yaşıyorlar ve açık lisenin eğitim sistemi bu konunun çözümünü kolaylaştırmıyor:**
 - Sadece kitap verilmesi ve ders anlatımının olmaması
 - Kendi başına evde çalışmak için gereken disiplinin olmaması
- **Sistemin öğrencinin başarısıyla ilgili herhangi bir yaptırımının olmaması, bitirme süresinin uzamasına yol açabiliyor.**

"Sana kitap veriyorlar, bunları çalış diyorlar bırakıyorlar sıkıntısı o." (17e)

*"Her zaman normal eğitimden yanayım. Daha etkili, açık liseden öğrendiğinle onlardan öğrendiğin bir değil **açık lisede kısa kısa anlatıyor normal lisede 6-7 saat zaman var açık lisede baştan savma bir şekilde okuyup bitirmek gibi. Mezun olsun gitsin.**" (17k)*

*"Buraya sınıf geçmek, sınıfta kalmak diye geliyorlar, halbuki ders geçme var. **Nasıl olsa kalma yok diye uzatıyorlar.**" (eğitimci)*

Öte yandan, Mesleki Açık Lisedeki yüzyüze eğitim örgün eğitimin 10. sınıfındaki göreceli olumlu atmosferi kısıtlı da olsa sunabiliyor...

- Tecrübeli meslek hocaları tarafından verilen, uygulamalı atölye derslerinin olması
- Göreceli kalabalık olmayan, sakin sınıflar
- Öğretmenin öğrenciyi daha iyi tanıma, yakın, kişisel ilişkiler kurabilme ortam ve olanağının bulunması

Ayrıca...

- Öğretmenlerin, öğrencinin ihtiyacını dikkate alarak daha esnek davrandığından bahsediliyor (örneğin, giriş, çıkış saatleri ve tenefüsler)

"Atölye ortamı görmem lazımdı.

Şu an niye zevkli açık lise, çekiç yapıyoruz anahtar yapıyoruz ne kadar eğelemek sıkıcı bir şey olsa da sonunda iş çıkarıyorsunuz hep defter kitap olmuyor açık lisede uygulama oluyor" (18e)

"Hocam sıkıldık diyoruz tamam o zaman çıkın 15 dk ama 15 dakikayı geçmeyecek diyor. Zil de çalmıyor çıkıyoruz geç kalınca adama karşı vicdan hissediyorum. yani, adam bizim iyiliğimizi düşünüyor, dersi sıkmayarak, eğlenceli anlatıyor... Öğretmen değil de arkadaş gibi o yüzden bu çok güzel bir şey örgünde böyle bir şey yok" (18e)

Uzmanlar da...

Açık lise eğitiminin ergenlik döneminin gelişimsel ihtiyaçlarına uygun bir sistem olmadığını vurguluyor

- **Yüzyüze derslerin kısıtlı olması ve ders takibinin tamamen öğrenciye bırakılması, böylece öğrencinin 'kendi kendisinin velisi olması' beklentisi gerçekçi değil. Çünkü;**

- Bu yaşın doğası otokontrol kurmaya uygun değil
- İçselleştirilmiş çalışma disiplininin olmaması zaten bir sorun
- Bu yaşta deneyimleyerek öğrenmek esas

"Onlardan kendi düzenini kendi kurmasını beklemek, bütünüyle yanlış. Açık lise onlara uygun değil ona uyum sağlamaları kendilerini disipline etmeleri mümkün değil" (Psikolog)

"Bireysel gelişimde işe yarar olabilir, İngilizce kursu gibi ama zorunlu eğitimde, matematik edebiyat, biyoloji gibi derslerin bir tek kitaptan okuyarak öğretilmeye çalışılması örgün eğitime kıyasla dezavantaj" (eğitimci)

"Öğrenme ihtiyaç üzerine şekillenmeli, açık lise deyince özellikle ergenlikte motivasyonu ihtiyaç sağlıyor, gündelik hayatında da işine yarayacak kullanabilecek bilgilerle, daha görerek üreterek öğrenebiliyorlar." (Psikolog)

Onlara uygun olmayan eğitim sistemiyle baş etmelerini beklemek, başarısızlığa ve başarısızlık algılarının daha da pekişmesine sebep oluyor

"Başarısızlık algısını pekiştiriyor. Ben zaten okula gittim, orada başaramadım. Meslek lisesine gittim, orada da başaramadım. Açık liseye gittim, orada da yapamadım. Öyle bir başarısızlık algısı bir sürü şeye, öfkeye neden olur. Öfkeyi ya kendine ya başkasına yöneltir. Bedenine ya da çevresine zarar verir. Genellikle kız çocuklar kendine, erkeklerde dışarıya yöneltir.

Katmerli başarısızlık algısı bunlara sebep o." (Psikolog)

"Agresif olmaya başladım ben. Biri bakıyor diye kavga çıkarıyordum...İnsan dövmeden rahatlamıyor yoksa kendine zarar veriyor bu sefer. Ağlıyordum sonra kendi canımı yakıyordum." (17k)

Uzmanlara göre bu sürecin en kritik sonuçları...

- Eğitim hayatındaki başarısızlık, çocukları bir sonraki adıma 'erken yetişkinliğe' yöneltiyor.
- Bir an önce herhangi bir işe girme, para kazanma, erken evlenme, aile kurma kurguları yapmaya başlıyorlar.
- Ancak çoğu zaman, iş piyasasına oldukça dezavantajlı bir noktadan tamamen vasıfsız olarak giriş yapmak zorunda kalıyorlar. Bu da onları aslında her türlü istismara açık hale getirebiliyor.
- Onlar da ilköğretim diplomasıyla üniversiteye girme, büyük şehrin rekabetinde kalifiye iş bulma ihtimallerinin düşük olduğunun bilincindedir.
- Yaşıtlarıyla kendilerini karşılaştırdıklarında gördükleri eşitsizlik, rekabet, öfke yaratabiliyor.

'Katmerli başarısızlık' hissi ben-algısına yerleşebiliyor.

*"Biraz diğer liselerde okuyan çocuklara göre gerçeği yaşama biçimleri farklılaşıyor. Üniversite sınavına hazırlanan çocuğun annesi ona yatırım yapıyor. Çocuk çocuk kalıyor, boş vakitlerinde oyun oynuyor bilgisayar oyunu oynuyor, cinsel gelişim anlamında, her anlamda yetişkinliğine doğru ilerleyen süreci yavaş yaşıyor. **Meslek lisesindekinin ben bir an önce yetişkin olmalıyım hayata atılmalıyım, kendi paramı kazanmalıyım çünkü bana okul yolları kapalı düşüncesi ve beraberinde, ben zeki biri değilim bu alanlar bana kapalı hissi var.**" (Psikolog)*

"İstanbul gibi bir yerde erken yetişkin olunca... yoğun bir haksızlığa uğramış oluyor bu da depresif duygular ve öfkeyi beraberinde getiriyor. Büyük şehirler yaşamın zor olduğu yerler, yetişkinler için bile hayat çok zor. Bunun bir de 16-17 yaşında bir gencin omuzlarına yüklenmesi kaldırılabileceğinin ötesinde bir şey" (Psikolog)

Eğitimcilerin bakış açısından...

"Açık Lise, öğrencinin en temel eğitim hakkının öğrenime indirgenmesidir. Okulun sağlaması beklenen, sosyal, kültürel ve davranışsal olarak onu geliştirebilecek bir ortam sağlamaz."

Açık Lise, gelişimleri açısından normal lisenin yerini tutamaz. Açık lisede sadece öğretim baz alınır...Lisede yaşayacağı gerekli hayati deneyimden...ortamı yaşayınca öğreneceği arkadaşlık, zorluğu aşmak, insan ilişkileri, saygılı olmak... mahrum kalır. Açık Lisede eline verilen, bir Türk Edebiyatı kitabı ona edebiyat ve okuma sevgisini kazandıramaz. Onu ancak o dersin içinde kazandırabilirsiniz." (eğitimci)

Teşekkürler...

ÇELİKEL EĞİTİM VAKFI

SEVER YEMPEKS

Hollanda Kraliyeti

